

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

*м. Одеса
16-17 березня 2022 року*

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

У виданні представлено тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 16–17 березня 2022 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збила воедино досвід митців-просвітян, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтва задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

Координатор проєкту

О. В. Ткачук

Упорядники:

кандидат педагогічних наук, доцент *О. В. Ткачук*,
старший викладач *Т. С. Штикало*

Відповідальні секретарі:

О. В. Ткачук, Т. С. Штикало

Друкується за рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(*протокол № 2 від 29 вересня 2022 р.*)

ISBN 978–966–927–868–5

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2022

Ткачук Олег Володимирович

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Гонсалес Леон Марія Анатоліївна

*здобувач вищої освіти ОС «магістр»
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

АКВАРЕЛЬНИЙ ЖИВОПИС В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ ТА ЙОГО ВИРАЗНІ МОЖЛИВОСТІ

Ключові слова: акварель, графіка, живопис, виразні особливості, техніка, лесування, а ля прима, гуміарабік, папір, пензлі, резерв.

Естетика акварельного живопису трактується в таких аспектах: як емоційно-духовний відгук на виразні особливості цього виду образотворчого мистецтва, естетичні прийоми та методи мистецтва акварельного живопису, художньо-технічні прийоми та фізико-хімічні властивості акварелі, що допомагають студентам у вираженні художнього образу.

Історія акварелі — одна з найстаріших у світі мистецтва. Зародженням акварельних фарб ми зобов'язані ще стародавньому Єгипту. Єгипетські переписувачі використовували імпровізовані підручні засоби, щоб створити папірус.

Замість пензля — загострена паличка зі шматочком тканини, на яку прикріплювалася верблюжа вовна. Прототипом майбутніх акварельних фарб стали змішання подрібненої коричневої землі з водою і яєчним білком.

Та ж технологія зустрічалася набагато пізніше у Китаї, де подібними фарбами розписували шовк та рисовий папір. Акварельна техніка стала розвиватися у Китаї після винайдення паперу у II столітті нашої ери. Китайці використовували фарби рослинного і тваринного походження, а також мали різноманітність пензлів із щетини та вовни. Вони були мініатюристами, картографами та переписувачами. Їх твори стали гордістю бібліотек, що нам, сучасним людям, з легкістю дозволяє користуватися їх відкриттями.

У XII–XIII століттях папір набув поширення у Європі, насамперед в Іспанії та Італії. У середньовічних мініатюрах акварельні фарби застосовували корпусно — з білилами, що криють.

З першорядних художників Ренесансу значний слід в акварелі залишили Альбрехт Дюрер, чий «Заєць» став хрестоматійною роботою. Потім акварелі віддали данину Антоніс ван Дейк, Клод Лоррен та Джованні Кастільйоне.

Завдяки хімічним властивостям акварелі вона чудово взаємодіє з абсорбуючою поверхнею. Отже, правильно підібраний папір — ідеальний матеріал для неї. Винахід та вдосконалення паперу ввели акварельний живопис у більш частий оборот. Одними з найкращих виробників паперу та пензлів завжди вважалися італійці з Фабріано, а також британці, відомі своєю акварельною майстерністю.

Класична техніка акварельного живопису була доведена до досконалості в Англії протягом вісімнадцятого та дев'ятнадцятого століть. Фарба наносилася серією прозорих мазків, що дозволяло світлу відбиватися від поверхні паперу через шари кольору та набути свого неповторного сльва. Мазки накладалися один за одним, збільшуючи щільність фарби, змінюючи кольори раніше накладених. Завдяки такому способу кольори змішувалися в очах глядача та набували унікальних візуальних властивостей.

Сучасна акварель є пігментом на основі камеді (гуміарабіка), і наноситься мокрим пензлем на підготовлену для малювання поверхню — папір.

Прозорість акварелі містить у собі свіжість і світіння її шарів, і навіть жвавність каліграфічної манери письма, тому вона перетворюється на надзвичайно привабливий засіб до роботи. Одна основна відмінність акварельних фарб від усіх інших — їхня прозорість.

Непередбачувані за своєю натурою властивості акварельних фарб надзвичайно чарівні. Художник-аквареліст вчиться користуватися несподіваним результатом роботи у техніці акварель. Ефект «раптового самовираження» визнається більшістю видатних майстрів акварельного живопису. Художники вчатьєся імпровізувати і чим більше досвіду, тим якісніше їх вирішення.

На сьогоднішній день існує багато різних технік роботи з аквареллю, наприклад:

1. Лесування — полягає у пошаровому нанесенні фарби на малюнок. Від найсвітліших відтінків до темних. Кожен шар повинен встигати просихати. Працюючи в цій техніці акварелі, ми набираємо тональність предмета поступово і завжди маємо можливість коригувати колір на кожному етапі.

2. А ля прима — найбільш експресивна техніка, робота цією технікою виконується швидко одним шаром, за один сеанс.

3. Акварель з використанням маскуючої рідини (резерв) — це не техніка, а ефект, де резервом перекриваємо місця на зображенні, щоб зберегти дрібні деталі незайманими.

4. Комбінація кількох технік акварелі — говорить сама за себе: наприклад, використовуючи резерв, виконуємо роботу в техніці а ля прима, доводимо зображення до завершення, ущільнюючі деякі шари.

5. Техніка волога акварель або акварель по-вогкому — полягає в тому, що перед тим, як почати малювати, аркуш паперу повністю змочують водою, а потім швидко наносять шар фарби по ще вологій поверхні. Розтікаючись, акварельна фарба може передати м'які переходи одного кольору до іншого. Якщо потрібно прописати дрібні деталі, необхідно дочекатися повного висихання, і вже тоді внести доповнення.

6. Техніка сухий пензель, при якій трохи вологий пензель з невеликою кількістю фарби повільно рухається жорсткою поверхнею по паперу, що створює різні зернисті ефекти, які нагадують малювання крейдою.

Актуальність обраної теми полягає у широкому естетичному погляді на можливість акварельного живопису у культурному розвитку художньо-образного мислення здобувачів вищого освітнього рівня. Естетика акварельного живопису спирається на культуру сприйняття, що формує ті почуття та емоції, які відчуваються у вигляді спілкування з природою, з творами мистецтва. Естетичні почуття відкривають можливості для створення художнього образу мистецтва та формування художньо-образного мислення.

В результаті ми прийшли до висновку, що здобувачі вищої освіти, що вивчають якості акварелі як матеріалу, пізнають її унікальність, зумовлену її властивостями та якостями. Вона надає широкий спектр можливостей для живопису, від тривалого письма лессуваннями до пастозного живопису, подібного до свого звучання, з акриловими та гуашевими фарбами. Крім того, робота аквареллю дає можливість використання її в синтезі з іншими художніми матеріалами та іншими видами мистецтва.